

Kerstmis - Kerstavondviering Herberg gezocht

24 december 2022

Voorgangers: Ad de Gruijter (overweging) en Jolly v.d. Velden

Lied Welkom

Welkom en inleiding

'Welkom' zongen we. Zoiets als 'Nu sijt wellekome'.

'U sijt', jij bent - ook wellekome deze Kerstavond in deze kapel die ons vanavond herbergt.

Ik zeg dat maar even zo omdat deze kerstviering als titel heeft meegekregen: 'herberg gezocht'.

Doorgaans is dat een plek waar je veilig bent, tot rust kan komen, voedsel ontvangt. Ik wens ons toe dat we vaak het gevoel hebben écht welkom te zijn.

Op zoek naar zo'n herberg dus. Dat deden Jozef en de hoogzwangere Maria ook, noodgedwongen op reis vanwege een volkstelling naar Betlehem. Wij weten al dat ze *niet* welkom waren bij de herberg waar ze aanklopten [we hebben het verhaal al vaak gehoord] en het valt niet te begrijpen!

Wie van ons zou accepteren dat er geen plek is voor een hoogzwangere vrouw die op het punt staat te bevallen? Ik krijg dat niet op mijn netvlies.

Geen welkom toen in Beth-lehem, in het Hebreeuws 'Beit-lechem' wat brood – huis betekent. Geen brood, bed, bad voor Maria en voor Jozef. Vol, te druk, volkstelling, mensenmassa's op reis. Hoewel... er staat niet dat het vol was. Er staat 'geen plaats' en dat *kán* ook betekenen ....'voor *jullie* is er geen plek!'

Verder gaan dan..... maar waarheen?

Wie de welbekende oosterse gastvrijheid heeft ervaren weet: er is *altijd* plaats, je wordt niet geweigerd, zeker geen hoogzwangere vrouw.

Dat die vanzelfsprekende gastvrijheid hier met voeten wordt getreden klopt niet en daarmee klopt dit verhaal ook niet. Dat voel je op je klompen aan. We willen uitzoeken hoe dat zit. Dus vragen we dit aan de evangelist Lukas, de schrijver van dit geboorteverhaal. Heeft hij ook antwoord? Daarop hopen wij in deze viering op Kerstavond. Nu eerst woorden over en tot de pasgeboren baby Jezus - ergens in het open veld in een voederbak gelegd:

Jij die bent nog zonder schoenen

Jij die bent
nog zonder schoenen
zonder woorden
zonder naam
wees bij ons

Jij die bent
nog zonder wonden
zonder vijand
zonder dood
bewaars ons

jij die bent
nog zonder weten
zonder schaduw
zonder haat
vernieuw ons

jij die bent
nog zonder wapen
zonder rijkdom
zonder macht
verzacht ons

jij die bent
nog zonder doodsangst
zonder bazen
zonder bom
bevrijd ons

Jij die bent
zo ongewapend
als een schepper
liefdes daad
bevrucht ons

*In: Herman Verbeek, Getijden – zangen voor de dagen en de jaren
Dabar-Luyten – Aalsmeer 1996, pag. 81*

Lied   Wek mijn zachtheid weer

Lezing Lukas 2, 1-8 [NBV21]

Lied Kind ons geboren

Lezing Het gasthuis - Rumi

Het menselijk lichaam is als een gasthuis: er komen verschillende gedachten en verschillende zorgen langs, die als gasten in ons huis willen logeren. De dicht bij God levende mens is tevreden met zowel de blij makende als de droef stemmende gasten. Zij die gastvrij zijn voor alle gasten en hen het gevoel geven welkom te zijn en met een lachend gezicht hen begroeten, zijn als de profeet Abraham [*]. Abrahams [**]deur stond altijd open voor zijn gasten. Heidenen en gelovigen, betrouwbaar of twijfelachtig – hij ontving hen gastvrij en met een blij gezicht.

Dit lichaam is als een gasthuis, jongeman.
Iedere ochtend meldt zich een nieuwe gast buiten adem.
Denk eraan nooit te zeggen: 'Deze gast is voor mij een last!'
Want voor je het weet is hij gekomen en alweer weggegaan.
Wat er ook uit de wereld van het verborgene in je hart komt,
ontvang het gastvrij, wees onderhoudend en blij.

In: Masnawî - Mevlâna Muhammed Celleddin Rumi

Deel 5 blz. 315

Vertaling: Abdulwahid van Bommel

Gemeente Konya (T) 2011

* oorspronkelijke tekst Ibrahîm

** oorspronkelijke tekst Chalîl(=Eervolle of geëerde) Ibrahîms deur

Lied Dit huis van steen en woord

Overweging

De Russische schrijver Fjodor [Michajlovitsj] Dostojevski (1821 1881) voert in zijn beroemde roman 'De gebroeders Karamazov' [in hfdst. 5] de op aarde teruggekeerde Jezus op.

Het speelt in de zestiende eeuw in de tijd van de inquisitie [in Spanje]. Jezus wekt in het verhaal een meisje tot leven en de grootinquisiteur laat hem meteen oppakken en wil – *opnieuw* – hem ter dood veroordelen. Jezus krijgt het verwijt dat hij de mensheid veel te hoog heeft ingeschat.

De inquisiteur zegt: 'Toen u de aarde verliet, heeft u gelukkig ons de zaak in handen gegeven.' En hij vervolgt: '*Waarom komt u ons hinderen? Ga heen en kom nooit meer terug.*'

Jezus geeft de inquisiteur een vredeskus en laat hem met een rood hoofd van woede en schaamte achter.

Waar wij van godsdienst iets anders hebben gemaakt dan de bedoeling was, blijkt Jezus wederom niet welkom. Woorden uit de Torah over naastenliefde, gerechtigheid, vergeving, gastvrijheid en zo meer lijken veel te hoog gegrepen.

Je zal maar herinnerd worden aan een tekst als:

'De vreemdeling die bij u verblijft, moet voor u zijn als een ingezetene onder u. U moet hem liefhebben als uzelf, want u bent vreemdeling geweest in Egypte. (Lev.19:33b-34).

Ook nu kloppen vreemdelingen, vluchtelingen aan bij een herberg, bij een gastenverblijf en wat krijgen ze daar te horen? 'Vol?' Geen plaats voor jou? 'Waarom komt u ons hinderen?' Of 'Welkom?' 'U sijt wellekome...?'

Sinds 2019 staat op het St. Pietersplein in Rome een bronzen kunstwerk van de Canadese kunstenaar Timothy Schmalz. Onthuld op de tweede zondag van september- dat is de Werelddag voor migranten en vluchtelingen. We zien mensen van verschillende leeftijden en continenten op de vlucht vanwege oorlog, doodsbedreiging, honger - samengepakt op één boot.

De afgebeelde vluchtelingen komen uit verschillende periodes van de geschiedenis. Vluchtelingen zijn er altijd al geweest... én overal!

Als titel kreeg de beeldengroep mee 'Angels Unawares', wat zoveel betekent als 'engelen - onopgemerkt' ...of ... 'engelen waarvan je je niet bewust bent'.

Die tekst is gebaseerd op een uitspraak van 'Paulus' in een brief aan de Hebreëen: *'Houd de gastvrijheid in ere, want door haar hebben sommigen zonder het te weten engelen onthaald* (Hebreëen 13,2). [Angels Unawares]

Als we wat dichterbij kijken.....staat daar dan niet een moeder....Maria? met de pasgeborene Jezus en vlak voor haar Jozef – timmerman met een hamer in de hand, zijn dagelijks gereedschap.

Jezus als vluchtelingenkind zoals in de biografie van die andere schrijver Mattheus. Op de vlucht met Maria en Jozef voor koning Herodes die een kindermoord beraamt.

Hoe kan het bestaan dat er dreiging uitgaat van een pasgeborene? Stel je voor: 'Koning vreest baby'. Waarvandaan die mateloze bezorgdheid, die angst?

Wij weten dat dit kind, eenmaal opgegroeid, bevrijdende woorden zal spreken.

En het zijn precies die woorden die niet welkom blijken bij onderdrukkende regimes.

Niet in het toenmalig bezette Betlehem.

Vandaag de dag niet bij wie heersen - in Rusland, in Belarus, in Afghanistan, in Iran, en ook niet binnen sekten, kerken en religieuze stromingen die een benauwend onderdrukkend geloof preken, waar je juist het tegendeel van bevrijding ervaart.

We mogen hopen dat wij niet ONvrij maar VRIJ zijn of zijn geworden.

De evangelist Lukas schreef de biografie met het geboorteverhaal van Jezus na het jaar 70 en hij wist dus al hoe het levensverhaal van Jezus was verlopen. Wij zeggen dan weleens: Met de kennis van nu.....

Op een tegeltjeswijsheid-scheurkalender van het aankomend jaar staat op zekere dag: 'Achteraf weet je alles van tevoren'.

Lukas wéét achteraf alles van te voren en dat laat hij in het geboorteverhaal al doorklinken. Jezus was niet welkom in de herberg, hoewel de vertaling gastenverblijf veel beter is, want in het Grieks staat er '*kataluma*' (= *gastenverblijf*)

Hier zien we hoe zo'n *kataluma*, zo'n gastenverblijf eruit zag, dat weten we onder meer uit opgravingen. Een soort karavanserai.

Beneden de dieren, half buiten., soms ook binnen, ze geven warmte.

En boven de gasten.

Hier in ons gastenverblijf 'Bethel' kunnen we zien hoe het geweest zou zijn als er wél plek was geweest in de kataluma. Maria, Jozef en de pasgeboren Jezus [Yehoshua] boven, de dieren beneden. Dan zouden alle kerststalsetjes in talloze huiskamers er dus zó hebben uitgezien.

Nu kun je je afvragen waarom wij aandacht zouden schenken aan een gastenverblijf waar ze nooit zijn geweest?

Wel, omdat Lukas nog een verrassing voor ons in petto heeft!

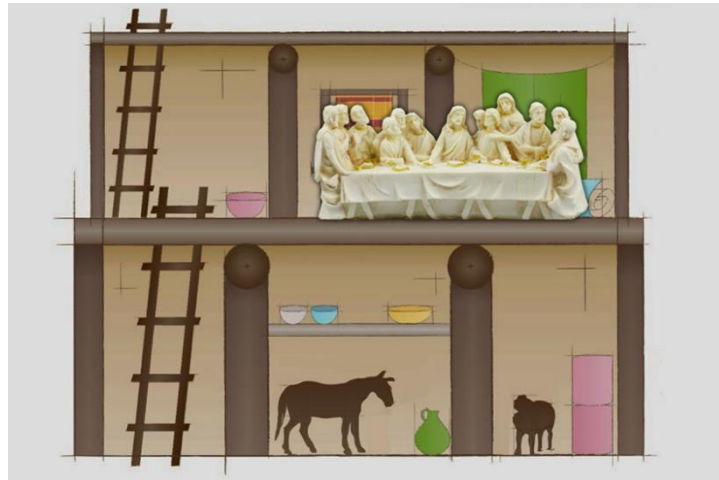
In zijn Jezusbiografie gebruikt hij het woord kataluma (gastenverblijf) slechts twee keer....en dat is niet toevallig maar heel bewust!

Hij wil ons iets onthullen, want hij weet achteraf alles van te voren.

Wij lezen vanavond mee met zijn Jezusbiografie.

Zo'n 33 jaar na de geboorte van dit geweigerde en door Herodes gezochte kind Jezus zoeken zijn leerlingen een plek om het Joodse Paasfeest PESACH te vieren - de herdenking van de vlucht uit Egypte, ook een land van slavernij en onderdrukking toentertijd.

Twee leerlingen worden vooruitgestuurd naar Jerusalem om die maaltijd voor te bereiden. Ze volgen een man met een waterkruik en vragen waar het gastenverblijf – de kataluma – is. Hij wijst hen een bovenzaal die al is ingericht. [Lukas 22, 8-12]

Hij die geweigerd en gezocht werd om te doden na zijn geboorte is alsnog zélf gastheer in het gastenhuis waar leerlingen worden uitgenodigd bevrijding te vieren en om brood en beker te delen. Een omkering van wat gebeurt bij het geboorteverhaal.

Betlehem - 'Beit-lechem' brood – huis .....nu in Jerusalem.

Zo verbindt Lukas begin en eind van dat levensverhaal van Jezus met elkaar.

Je kan deze pasgeborene wel toeroepen 'Waarom komt u ons hinderen?'

Maar voor wie hongeren en dorsten naar gerechtigheid, is dit kind zeer welkom. Zeer welkom ook voor onvrije mensen, zeer welkom voor vreemdeling en vluchteling. Hoop voor de hopeloze.

De komst van licht, bevrijding, vrede breekt onvermijdelijk door, wordt steeds opnieuw geboren.

Niet éénmalig.

Dit is de verwachting die in het Kerstverhaal doorklinkt.

Dit is wat mensen hopen die van deze verhalen leven.

Maar wat heeft dit alles met jou en mij van doen?

De mysticus Rumi (1207-1273), ook een vluchtelingenkind, brengt ons uiteindelijk bij onszelf op deze Kerstavond.

We hoorden:

Het menselijk lichaam is als een gasthuis: er komen verschillende gedachten en verschillende zorgen langs, die als gasten in ons huis willen logeren. De dicht bij God levende mens is tevreden met zowel de blij makende als de droef stemmende gasten.....

[Dit] [Jouw] lichaam is als een gasthuis, [jongeman.]

Iedere ochtend meldt zich een nieuwe gast buiten adem.

Denk eraan nooit te zeggen: 'Deze gast is voor mij een last!'

Want voor je het weet is hij gekomen en alweer weggegaan.

Wat er ook uit de wereld van het verborgene in je hart komt, ontvang het gastvrij, wees onderhoudend en blij.

Hoe gaat dat, gastvrijheid? Hoe doe je dat?

We kijken naar een kort fragment uit de film 'All you see' vertoond op het IDFA filmfestival in theater Carré in Amsterdam van de Iraanse regisseur Niki Padidar waarin we de zesjarige Sophia - een vluchtelingenkind - op haar eerste dag op school zien tijdens een kringgesprek. De leraar vraagt de kinderen tips te geven aan Sophia:

- Ik zou niet die kleren aantrekken met dit warme weer, bij ons lopen ze nu in korte mouwen.
- Het is een vrij land dus wees gewoon jezelf.
- Je moet meer lidwoorden gebruiken zoals 'de' en dat soort dingen.
- Als ze onaardige dingen zeggen zoals 'Je kan niet goed Nederlands praten' dan moet je je er niks van aantrekken.

Niki Padidar legt van vier vrouwen in verschillende levensfasen vast hoe het hen als vluchteling is vergaan. Zij spreekt de hoop uit dat de vluchteling niet – na jaren nog – wordt bekeken en de maat genomen, maar wordt gezien.

Elkaar zien! Wie weet - onthalen we engelen, Angels Unawares, die op hun beurt ook ons voeden in brood-huis Betlehem - 'Beit-lechem'

Het wordt vast een zalig Kerstfeest.

Lied Wonen overal couplet 1 en 3

Voorbeden

Laten we bidden...

Eeuwige,
bron van licht en leven.

Wijs ons de weg in de nacht
als wij het licht niet meer zien.

We zongen net: God onbedwingbaar, Vader voor eeuwig ...

Wees onbedwingbaar aanwezig in ons leven,
dat helpt ons een herberg te kunnen zijn voor elkaar,
voor onszelf

en geef dat wij ook de deur wijd openhouden voor jou lieve God,
zodat je je welkom weet en we elkaars taal spreken.

Help ons in iedereen het kind zien
dat geboren werd in het licht van de nacht
en licht was
en is.

Hij is onze richtingwijzer.

Op deze bijzondere avond delen we het licht van zijn geboorte met elkaar.

Wij bidden voor alle mensen die op de vlucht zijn
voor geweld of voor een natuurramp,
mensen die nergens meer een thuis hebben
die niet veilig zijn.

Wij bidden dat zij een herberg kunnen vinden
en gerechtigheid.

Wij bidden voor iedereen die bang is voor het onbekende
voor mensen die vastzitten in hun oordelen en vooroordelen.

Geef hen moed om te zien dat ook het onbekende
van een prachtige schoonheid kan zijn,
zelfs een engel kan herbergen.

Wij bidden voor iedereen die de wanhoop al te goed kent,
geef hen hoop op een beter leven
of als het einde gekomen is, een zachte dood.
Wij bidden voor iedereen die liefde uitdraagt,
voor iedereen die vrede en licht wil zijn.

Wij bidden voor wat is toevertrouwd aan het voorbedenboek.
Wij bidden in stilte voor wat ons zo ter harte gaat.
Amen

Lied   Dit is de plaats

Breken en delen

Lied   Away in a manger

Slottekst - Huis

Het is een vreemde
goedige woning
dit huis van vlees
een edelmoedig
tehuis voor de vreemdeling

Je woont er warm
richt je er zonder
nadenken in
schikt je erin
raakt er thuis
leeft er mee
doet er mee
tot je bijna
niet meer weet
dat je er woont

Maar het blijft een vreemde
goedmoedige woning
denk het je in:
hier woont onder anderen
ik en geen ander

Hans Andreus

Zegenwens

Wonend onder anderen
Wonen anderen onder ons
Wie weet Angels Unawares

Vrededbrengers
Wie weet jij.....
dat jij Beit-lechem
brood – huis mag zijn
voor wie aanklopt
en jijzelf zo'n gasthuis vinden mag
bevrijd en vrij
Zalig Kerstfeest.

Lied   Van grond en vuur

Lied   Hark! The herald angels sing